

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldeményekhez

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Eszmetöredékek a komlótermelésről. Dr. Rodiczky Jenő. — Méhész-egyleti mozgalmak: Közgyűlési jegyzőkönyv martius 27-éről. — Rozsda. Egy hallgató. — Egyveleg: Erdélyrészi kir. állatorvosok. Sertéskivitelünk érdekében Állatkiállítások. Értesítés. — Üzleti heti szemle — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Eszmetöredékek a komlótermelésről.

II.

De nemcsak azon kérdés érdekelvén a termelőt: jó minőségű terméke mily áron kél, hanem az is, hogy mibe kerül annak előállítására magának? erre nézve is némi összehasonlító adatokat akarok egybe állítani.

Teljes termésben levő komlós-kert mivvelési költségei tesznek:

	pro. ha.
Saazban	261 frtot
Flandriában	386 "
Béllén	502 "
Tettningban	569 "
Angolországban	584 "

Alapul véve a fönnebb közölt átlag terméseket, bele sem számítva a termelésnél alkalmazott tőkék kamatát — egy mm. komló magának a termelőnek kerül:

Alostban (Belgium)	27 frt 60 kr.
Tettningban	54 " 20 "
Saazban	58 " — "
Béllén	132 " 80 "

Ebből látjuk, hogy ez idő szerint még Béllén kétszer oly drágán termesztik a komlót, mint pl. Saazban. Mindazonáltal kedvező években igen tisztességes jövedelmet szolgáltat e mivvelési ág, mert pl. 1881-ben a holdankénti 294.7 klgr. termés

után 396 frt 39 kr. nyers jövedelem eredményeztetvén, levonván belőle a 188 frt 69 kr-ra rugó költségeket: tiszta jövedelmül marad holdankint 107 frt 70 kr. Hasonló nyers jövedelmet, mint Béllén, Vasmegyében is fölmutatnak. Lucskán a kísérleti termelés után pro. k. hold épen 1330 frt nyers jövedelem eredményeztetett. E fényes eredményt az illető közlemény még azzal tetézi, hogy 1155 forint tiszta jövedelmet mutat ki, számítván kezelési költségül csak 175 frtot, a mit helyeselni nem lehet, mert hát az ily tendenciozus kimutatásokkal a jó ügynek épen nem használunk. Sajnos, hogy a szakajtó az efféle kimutatásokat bona fide átveszi.

* * *

Ez a veszedelmes Amerika, melynek a vén Európa folyvást szolgáltatja munkáskarokban a fegyvereket, melyeket iziben ellenünk fordít, már a komlótermelés terén is félelmes versenytárs. Bár még csak e század elején szerezték az amerikaiak az első komlódugványokat Belgiumból, 1879-ben már 54,093 mmázsát küldtek az angol piacra.*)

Az európai komlótermelő országok közt a pálma kétségen felül Németországot illeti meg.

Az ötvenes évek óta a termelési ág rohamos fejlődést vett Németországban szerzte, úgy, hogy a termés 335,000 m. mázsáig is növekedett. Átlagos évi termelése 187,700 mm., melyből magára Bajorországra 75,000 mm. esik.

A sörös bajoroknál, hol komlókaró nyereség végett már a középkorban pusztították az erdőket s rendületlenül pusztítják a sört is, melynek termelése 9 millió hlterre rug — kiváltképpen Spalt és Stirn híresek termelő helyekül, Nürnberg és Fürth komlókereskedési központokul. Württembergiában Wirth tenyészítő utján Tettning és Kaltenberg s Buss utján Rottenburg nyertek európai hírt. Badenben Schwetzingen komlófajtáról ismeretes.

*) Whitelea F. Hops. 1881. p. 78.

Elszásban, mely mintegy 20,000 mm. komlót termel, kivált Hagenan tűnik ki komlója által.

Németország, mint komló exportáló állam is a legjelentősebb. Angolországba p. 1879-ben 25,283 mm. küldött közvetlenül s Belgiumon át is jelentékeny mennyiségeket, Oroszországba 9000 mm. küld évi átlagban, melynek piacznán mi is próbálhatnánk szerencsét komlónkkal.

* * *

Franciaországban, hol a komló 1866-ban még csak 3082 hectaron természetelt, ma 5000 hectart foglal el, 25,000 mm. termést szolgáltatván.

A kivitel 18,000 klgr. 6 millió forint értékben, mellyel szemben 23,000 klgr. bevétel áll 12 millió forint értékben. Látni való ebből, hogy Franciaország e termelési ágban messze áll még Németországtól. Komlótermelést főleg az észak-nyugoti departementek folytatnak s a bourgognei, dijoni termék széles körben ismeretes.

* * *

Angolországban a komlómivelés szintén jelentékeny haladást tett. 1860-ban még csak 18,713 hectaron, 1880-ban már 26,988 hectaron folytatják a komlótermelést.

A legjobb angol komló East-Kent és Sussexben terem, de általában megjegyzendő, hogy Angolországban jobbadán csak termékenyített csekélyebb értékű komló terem s ott általában csak az olcsóbb amerikai belga és német komlókat keresik. Öt évi átlagban (1875—1879) importáltatott 110,544 mm. A saját termelési átlag 250,000 mm.

Dr. Rodiczky Jenő.

Méhész-egyleti mozgalom.

Az erdélyrészi okszerű méhész-egylet közgyűlése 1883.
mart. 27 én d. u. 3 órakor.

Tartatott I-ső alelnök Benkő Mihály elnökle mellett, jelen voltak még: Álbu József h. ig. alelnök, Gehardt Döme pénytárnok, Hery Béla, Benedek Áron, Pankotzky Ferencz, Tamási János, Bak Lajos, br. Bánffy Ádám, Tóth Tamás, Knöpfler Károly, Szentgyörgyi József, Csiki János József és Szentgyörgyi Lajos egyt. titkár.

71. Elnök mindenenk előtt tudatja, hogy egyt. elnök br. Bánffy Dániel akadályoztatása miatt neki jutott a szerencse o székét elfoglalni, meleg szavakban üdvözi a megjelenteket s azzal a közgyűlést megayítottának nyilvánítja.

72. Az 1882-ik évi egyleti működésről Álbu József h. ig. alelnök következő jelentést olvasa föl:

Tisztelt közgyűlés!

Nekem jutott a szerencse, hogy elapszabályaink által előírt igazgatói kötelességet teljesítendő, egyletünknek második évi működéséről beszámoljak.

Örömmel teszem jelentésemet, mert hiszem, hogy örömet kelt az hazarésziünk méhészetét szívén hordó minden egyes

ügybuzgó méhésztársunk szívében. Igen örömet kelthet az, midőn azt nyilváníthatom, hogy egyletünk — habár a kezdet nehez göröngyei még mindig akadályt gördítenek utjába, biztos léptekkel halad ama kitűzött cél felé, hol drága hazarésziünk méhészetét virágzó állapotban láthatja.

Haladásunk bizonyítéka első sorban is a tagok évi szaporulata. Örömmel csoportosulnak igen tisztelt méhésztársaink azon méceses körül, mely hazarésziünkben a méhészet megvilágítására gyujtatott és azt megvilágítani van hivatva.

Volt az egyletnek 23 alapító, 141 rendes és 16 pártoló tagja, a szaporulat tehát: 5 alapító, 24 rendes és 2 pártoló tag. Összesen a tagok száma 180.

Tartott a választmány összesen 9 ülést és pedig: april 21-én, május 7-én, június 4-én és 23-án, augustus 17-én, sept. 3-án, december 29-én, február 25-én és martius 23-án, melyek közül egyben elnök ur ő nagyméltósága, háromban Benkő Mihály I. alelnök, háromban Voith Gergely ig. alelnök, kétben Álbu József h. ig. alelnök elnökölt s hoztatott összesen 78 határozat. Ezenkívül számos egyleti levelezés teljesített.

Minister ur ő nagyméltóságának kegyes ajándéka 50 példány méhészeti káté sorsoltatott ki a tagok között, mint az az „Erdélyi gazda“ czimű lapnak június 27-iki számában látható is.

A köztelek 400 frt árából 200 frt kifizettetett és 200 frt 6%-al kamatoztatik Benkő Mihály urnak.

Az egyleti pavillon építése befejeztetett és részben be is népesített, mely családokból azonban a mult év szerfelett kedvezőtlen volta miatt egy néhány megsemmisült. Jelenlegi állapota méhesaládainknak: 13 család a pavillonban, 7 család parasztkasban, összesen 20 család.

A vándortanárt 300 frt tiszteletdíjnak méhesaládokra való fordítását minister ur ő nagyméltósága engedélyezni kegyeskedett, mely összegnek egy része családok, illetőleg rajok vásárlására is lett fordítva, a fenn maradt rész pedig a mult évi kedvezőtlen méhészeti év miatt az 1883. évbni vásárlásra lett visszafartva.

Ebből folyólag a vándortanári intézmény csak papiron maradt, melynek megoldása a jelen közgyűlés böles belátására nehezül.

A nyár folytán gyakran tétettek többféle kísérletek a köztelken és azonkívül hol egyik, hol másik tagtárs méhesében hajtattott végre sok tanulságos műtét; de különösen téli estélyeink ez évben is a legszebben sikerültek, bőven látogatván azt a tagok és tisztelt ügytársak. Téli estélyeinken, melyek hetenként egyszer tartattak, tizenkét pontozatban öleltük fel a méhészetet, különös sulyt fektetve a móméhészetre és tárgyaltuk azt, hol egyes felolvasás, hol vitatkozás által, mely a kezdő méhészeknek kellő utmutatást szolgáltat a móméhészet el-sajátítására.

Voith Gergely ig. alelnök időközben (dec. 29-én) lemondván, a választmány h. ig. alelnökké Álbu József altitkárt választotta.

Ügybuzgó pénztárnokunk kimutatása szerint ez évi pénztárforgalom 2644 frtot tesz.

Vagyoni állapotunk pedig:

Alapítványtőke 375 frt.
Méhtelep értéke 1288 frt. 44 kr.
Készpénzben 180 frt. 4 kr.

összesen 1843 frt. 48 kr.

Tagdíjak fejében külvív követelésünk 276 frt, rendes kiadásunk 1883. év végéig mintegy 450 frtra tehető, mely szerint, ha a tagdíjak mind befolytak, kiadásaink fedezve lesznek.

Ez egyletünknek jelen helyzete, méltoztassék a tisztelt közgyűlésnek intézkedéseinket tudomásul véve, azt jóváhagyása által szentesíteni.

Hátra van még, hogy őszinte köszönetet mondjak a választmányának és tisztelt tagtársaimnak, kik szives közreműködésökkel magasztos épületünk építéséhez bár egy tégladarab-bal közreműködtek; de különös köszönetet mondok, mint a mely meg is illeti, az igen tisztelt Bodor László kir. alügyész

tagtársunknak, ki nem kimélve fáradságot és költséget egyletünknek azon eléggé nem méltányolható szolgálatot teszi, hogy az egyleti 3-as kaptárokat 15 frt helyett, miot azt asztalosmestereink számítják, egyleti tagoknak csak is 6 frt 50 kr, mond: hat frt ötven krért szolgáltatja.

Oly tényező ez, mit említés nélkül hagynom lehetetlen, mert a jó, de olcsó kaptárok szolgáltatója az, ki magasztos épületünk legtöbbjét: a fudamentumot rakja, hogy azon azután a többi méhészek építhessenek.

Nemkülönben köszönetet nyilvánítok buzgó pénztárnokunk és főtítkáruknak azon odaadó fáradozásaiért, mit egyletünk ügyvezetése körül tettek.

Kolozsvárt, 1883. martius 27-én.

Álbu József,
h. igazg. alelnök.

— A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

73. A pénztárvizsgáló bizottság nevében tesz jelentést Álbu József h. ig. alelnök az egyleti pénztár 1882-ik évi állásáról következőkben:

Az erdélyrészi okszerü méhész-egylet 1882. évi zárszámadása.

Bevétel.

Kiadás.

Nevezetesen	1881		1882		összesen		Nevezetesen	1881		1882		összesen	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr		frt	kr	frt	kr	frt	kr
Kezdetleges pénztári készlet	—	—	17 01	—	17 01	—	Aláírási iverre	5	—	—	—	5	—
Alapító tagsági díjak	195	—	150	—	345	—	Alapszabályokra	16	—	10 20	—	26 20	—
Rendes " "	134	—	204	—	338	—	Bélyegekre	2 20	—	3 44	—	5 64	—
Pártoló " "	11	—	17	—	28	—	Kezelési könyvekre	4 50	—	—	—	4 50	—
Takarék pénztári kamatok	—	—	38 07	—	38 07	—	Irodai szükségletekre	6 30	—	2 26	—	8 56	—
Államsegély mintaméhes építésére	—	—	800	—	800	—	Postai költségekre	1	—	7 43	—	8 43	—
Államsegély vándortanárr javadalmazására pótlására	—	—	300	—	300	—	Bélyegnyomókra	7 50	—	—	—	7 50	—
Takarékpénztári kivételek	45	—	1118 10	—	1163 10	—	Sorsjegyekre	—	—	3	—	3	—
							Biztosító társulatnak 1 évre	—	—	9 86	—	9 86	—
							Szolgának estélyekeni szolgálatért	—	—	2	—	2	—
							Tagságdíjakat beszédő szolgának	—	—	9 44	—	9 44	—
							Méheskert első részlete	—	—	200	—	200	—
							Méhfelügyelet	—	—	10	—	10	—
							Pásztorbér	—	—	5 35	—	5 35	—
							Méhészeti lapokra	1	—	8 80	—	9 80	—
							Ideiglenes méhesre	—	—	11 15	—	11 15	—
							Pavillon építés	—	—	500	—	500	—
							festésre	—	—	35	—	35	—
							földmunkálatra	—	—	6 60	—	6 60	—
							Pavillonbeli kaptárokért	—	—	290	—	290	—
							Méhlakokra	23 29	—	21 90	—	45 19	—
							Méhesaladókra	28	—	132	—	160	—
							Mézpergetőre	23 20	—	—	—	23 20	—
							Végleges pénztári maradvány	17 01	—	7 68	—	24 69	—
							Takarékpénztári betétek	250	—	1368 07	—	1618 07	—
							összesen	385	—	2644 18	—	3029 18	—

74. Gebhardt Döme egyleti pénztárnok terjeszti a közgyűlés elé a választmány által készített 1883-dik évi költség-előirányzatot következőkben:

Költség számla

az erdélyrészi okszerű méhész-egyletnek 1883. évi forgalmáról.

Nevezetesen	Bevétel		Kiadást	
	frt	kr	frt	kr
Tagdíj 1881 és 1882. évi hátralékok fejében	101	—		
„ 1883. évi tagoktól	292	—		
„ várandó új rendes tagoktól	40	—		
Takarékpénztárban elhelyezett tagdíjak	14	—		
Alapító tagdíj 1881. és 1883. évi hátralékok	115	—		
Takarékpénztárban elhelyezett tagdíjak	335	—		
Vándortanári segély maradvány	97	—		
Kamatjövedelem fejében	15	—		
Lapokra				8 —
Kamat telekvételár hátraléka után				12 —
Méhekre			150	—
Felügyeletre			80	—
Pavillon festőnek hátraléka fejében			40	—
Dunky asztalosnak megszavazott pótfizetés			50	—
Teletelési költségekre			20	—
Irodai költségekre			20	—
1882 évi tagdíjt beszédő szolgájának hátralék . . . . . 1 frt 70 kr				
1883. évi tagdíjt beszédő szolgájának . . . . . 15 frt 30 kr				17 —
Biztosítás 1883. évre				9 50
Pásztorbér 1883. évre				5 50
Méhészeti estélyek szolgájának				2 —
Váratlan kiadásokra				25 —
Méhészeti eszközökre				30 —
1881. és 1882. évi tagdíj fizetés megtagadás . . . . . 34 frt				
1883 évi tagdíj fizetés megtagadás . . . . . 56 frt				90 —
El nem használható alaptőke			450	—
Összesen	1009	—	1009	—

Kolozsvárt, 1882. évi december hó 31-én.

Gebhardt Döme,
egyleti pénztárnok.

Helyben hagyatott 1883. martius 27-én tartott közgyűlésben.

Álbu József,
helyettes igazg. alelnök.

Szentgyörgyi Lajos,
egyleti főtitkár.

A közgyűlés úgy az egyl. pénztárt illető jelentést, mint a költség-előirányzatot egyhangulag helyeslő tudomásul vévén, egyleti pénztárnok tek. Gebhardt Döme urnak fáradságtalan buzgalmaért ezennel jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavaz és a főnhagyandók tönkhagyásával az 1882-ik évi zárszámadás terhe alól fölmenti.

75. A tárgysorozat 5-ik pontja értelmében igazg. alel-

nök és altitkár választására kerülvén a sor, egyhangu helyesléssel mellett igazg. alelnökké Álbu József már is sok érdemeket szerzett h. igazgató választatott, altitkárrá pedig a szintén egyik legbuzgóbb s igen melegen érdeklődő Dr. Kömives Gerő ügytárs lett közfelkiáltással megválasztva.

76. Tekintettel azon el nem évülhető méhészeti érdemekre, melyekben annyira társaink fölött állanak, az igazg. választmány ajánlatára lelkesült éljenzéssel egyl. tiszteletbeli tagokká választattak br. Ambrózy Béla, Dél-Magyarország, Temes gyarmatai s Göndöcs Benedek Békés-gyulai nagytekintélyű méhész apostolok. Mely választás által egyszersmind az országos méh. egylethez is még közelebb óhajtott simulni zsenge erdélyrészi egyletünk, a mennyiben megválasztottainkban, egyszersmind az orsz. egylet tiszteletbeli s illetve rendes elnökeit is van szerencsénk birni.

77. Az erdélyrészi méh. vándortanárügyre nézve — az igazgató választmány ajánlatával szemben — a közgyűlés kimondta, hogy ez állomás az egylet területén is mielőbb rendezesíttessék, az ország más kerületei példájára, egész év folytán működő szak és ügybuzgó tanárral töltsék be. Mely érdekekben fölirat határozottatott minister ur ő nagyméltóságához, azon óhajással kapcsolatosan, miszerint jelzett állomást egy az erdélyrészi viszonyokat kellően ismerő s egyetünknek is fölvirulását munkálni óhajtó egyéniséggel kegyeskedjék betölteni.

78. Tóth Tamás indítványa folytán elhatározottatott, miszerint minister ur ő excellentiájától az egylet szükségeire a következő egyleti évre 400 frt államsegély kéressék, — mely mindkét utóbbi dolog elintézésével az egyleti elnökség bízott meg.

79. Elnök a megjelent tagoknak köszönetet mondva, a mai jegyzőkönyv hitelesítésére Benedek Áron, Bak Lajos és Tóth Tamás tagtársakat kéri föl — és az ülést bezárja.

Hitelesítik:
Benedek Áron,
Bak Lajos,
Tóth Tamás.

Benkő Mihály,
egyleti I. alelnök.
Szentgyörgyi Lajos,
egyleti főtitkár.

Rozsda.*)

A rozsda néven ismert betegségek botanikailag a rozsdagombák (Uredinei, Aeci diacei) családjával esnek össze. Nevüket a szintől nyerték, a mennyiben a legtöbb rozsda rozsdás, vöröses vagy sárgás színben jelenik meg. Vannak azonban oly rozsdabetegségek is melyek már pl. fekete színben jelennek meg. Így nevezetesen a téli évszakban láthatjuk a mesgyéken vagy máshol levő füveken, hogy úgy néznek ki, mintha korommal volnának bevonva, s e feketeség nem egyéb, mint a rozsdának téli sporái. Ezzel ellentétben azt is felemlíthetjük, hogy a növényeken mutatkozó gombabetegség nem mindig a rozsdához tartozik, ha olyan is a színe, mint a rozsdáé. Pl. a szilva-

*) Dr. Szaniszló Albert kolos-monostori tanár előadásai nyomán jegyezte egy hallgató.

levél vörös foltjai (*Polystigma rabrum*), bár színök után itélve azt gondolhatnánk, nem tartoznak a rozsdához.

A rozsdagombák fejlődési folyamába legtöbbször oly különböző alakok tartoznak össze, a melyek a botanikában eredetileg külön genus czimen irattak le s e különböző alakok igen gyakran más-más gazdán laknak — s nagyon sok alakot ismerünk olyat is, a melyekről külön-külön van ugyan tudomásunk, sőt azt is tudjuk róluk, hogy más alakokkal fejlődési lánczatban vannak; de hogy melyekkel, az iránt tisztában nem vagyunk. A különböző alakok össze tartozására nézve felhozom pl. a *Puccinia*, *Uredo* és *Aecidium* elnevezést. Ez elnevezések, mint külön genus nevek irattak le először, most azonban e három genusnak nagyon sok alakja fejlődési sorozatba van összehozva, tehát ezek nem önálló és nem különálló gombafajokat és nemeket képviselnek. Így pl. az a mit *Uredo linearis*, *Puccinia graminis* és *Aecidium berberidis* néven ismertünk, az ismeretek jelen állása szerint nem három különböző gombát képviselnek, hanem egy és ugyanazon gombának három különböző fejlődési alakját. Oly formán áll ezekkel épen a dolog, mint a metageneticus állatokkal s úgy tartoznak össze sokan közülök mint a mételyférgéknél az ivaros alak, a *Sporocysta*, *Rhedia* és *Cercaria*, — csak hogy valamint az állatoknál, úgy s még inkább a gombáknál a különféle alakok hova tartozóságát nem mindig tudjuk.

Reánk nézve minden esetre legérdekesebb a gabonane-ken előforduló rozsdá, — lássuk tehát ezt legelőször.

G a b n a r o z s d a. E rozsdát a *Puccinia* nevű gombanemnek három faja hozza létre u. m. *P. graminis*, *P. straminis* és *P. coronata*. Ezek közül az utóbbi különösen a zabon, a két előbbi pedig buzán, zabon, rozson és árpán, ezen kívül a pázsitfélék családjába tartozó más vadon termő füveken fordul elő. Lássuk mindenekelőtt a fejlődést, melynek előadásánál különösen a *P. graminis* veszem figyelembe (*De Bary. Monatsbericht der Königl. Akad. der Wiss. 1865*).

A *Puccinia graminis* fejlődési módja, mint azt már fentebb is érintém, (metagenesis, Generations Wechsel, utónemzés váltakozó nemzés) igen bonyodalmas; több oly alakkal találkozunk annak folyamában, melynek habár látszólag egymástól független s talán önálló növényfajoknak tűnnek fel; mégis nem egyebek, mint a nevezett gomba fejlődési lánczatának egyes szemei.

Tavaszzal, valamint nyár folyamában is a sóskafa — *Berberis vulgaris* — levelein kása, egész lencseszem mekkoraságu, vagy eanél is nagyobb vörös színű kiemelkedések találhatók, melyek a levél alsó felületén különösen kiemelkednek, míg a felső felületen leginkább csak megfelelő kiterjedésű sárgás barna, vagy feketés folt által jelölve. Ezen emelkedésekben a *Puccinia graminis*nak kétféle termés alakja van jelen. Ugyanis a levéllemez felső felületén annak legkülső, ugynevezett hámrétege — epidermis — alatt *Spermogoniumok* találhatók. Ezek gömbölyded képletek, belsejükből apró hajszálszerű fonalak nyulnak ki, melyek a levéllemez hámrétegén felül emelkednek. Ezen *Spermogoniumok*nak jelentősége s a fejlődés további folyamában netaláni szerepe ismeretlen.

A levéllemez alsó felületén szintén a hámréteg alatt vannak a másik termésalakok u. n. *Aecidiumok*, Ezek jóval nagyobbak az előbb említett *Spermogoniumok*nál, gömbölydedek, s teljesen zárt tömlőcskéket képeznek. Az *Aecidiumok* régóta ismeretesek; de a *Puccinia graminis* fejlődési alakjaiként csakis de *Bary* vizsgálódásai után ismertettek el; előtte pedig külön gombafaj gyanánt voltak tekintve, bár a sóskafának rozsdához viszonya azelőtt sem volt minden gyanu nélkül. Az *Aecidiumok*, ha egyszer teljesen kifejlődtek, keresztül törik a levéllemez alsó felületének hámrétegét, falak felnyílik s ilyenkor mint apró, nyílt, kehelyszerű s homokszem mekkoraságu testecskék néznek ki, melyek a levél emittett kiemelkedésén sűrűen vannak egymás mellé helyezve, s szabad szemmel is kivehelők. Ezen kehelykének fala (*peridium*) szögletes sejtekből áll, fenekükön u. n. *hymenium-réteg* foglal helyet, melynek feladata folytonosan spórákat képezni s itt a spórák *basidiumokon* láncszerűleg fűződnek le. Az itt létrejött spórák, melyek a bennök foglalt szemcséktől piros színűek, kitöltik az egész kehelycskét s közülök a felületesebben fekvők kihullván, szél, rovarok vagy más véletlen által tova vitetnek. Az *Aecidium*spórákra nézve megjegyzem, hogy a mennyit én láttam, az mindig gömbölyű volt s hogy ez csakugyan így van, meggyőződhetek önök az itt bemutatott *Aecidiumok*nál, a melyeket sóskafáról és *Clematis* raltáról vettem. Mindamellét ezen spórák nagyon sok munkában pl. nemcsak a *W. Ahles*-féle olcsó táblákon, hanem *Kny* nagy szabású és igen drága táblázataiban is (*Kny botanische Wandtafeln*) szögleteseknek vannak rajzolva.

Ezen *Aecidium*spórák arra vannak hivatva, hogy a fejlődés további folyamatát létesítsék. Hogy azonban azok fejlődésnek induljanak, szükséges valamely más növény, zöld részeire, jutniok, mely nekik kedvező talajul szolgál. Ily növények a pázsitfélék (*gramineae*) és pedig nemcsak a buza, rozsa, árpa zab, hanem vadon termő füvek is. (*Triticum repens*, *Bromus*, *Festuca* stb.) Itt a spórák csírázásnak indulnak, csíratömlőik az illető növény hámszejtjei közt levő apró görcsői nyílásokon, u. n. szájacson (*stoma*) behatolván, 6—10 nap alatt új termésalakot hoznak létre, mely *Uredo* néven ismeretes. Ezen *Uredo*-alakok a pázsitféle növény hámrétege alatt hosszukás vagy kerekded, vereses, sárgás vagy rozsdaveres színű dudorok alakjában jelentkeznek, melyek közönségesen rozsdának nevezetnek. Ezen alak ismét egy nagy számú spórákat termel, melyek nyélen ülő piros szemcséket tartalmazó gömbölyded testecsek s rozsdasporáknak (*Uredo*-spórák) mondatnak s nevezethetnének még nyári spóráknak is. Ily rozsdasporák a hámréteg felszakadása után kihullanak s ha ismét kedvező helyre jutnak — nevezetesen ugyanazon növények más helyére, vagy másik növénypéldányra — néhány óra múlva szintén csírázásnak indulhatnak. (E rozsdasporák, mint azt kísérletek igazolják, mint saját kísérleteimnél is láttam, már három óra alatt csírázásra hozhatók.) A csírázó rozsdasporák ismét *Uredo*-alakokat hoznak létre, melyek az előbbiekkal teljesen egyenértékűek, tehát szintén rozsdasporákat létesítenek, melyek az épen említett folyamatot egész nyáron át több ivadékon kereszt-

tül ismételtetik. A rozsdasporák által létrehozott Uredo-alakok kifejlődésére szintén 6—10 nap szükséges. E tekintetben részint más kísérők észleleteire hivatkozom, részint saját kísérletcímét említhetem fel, mely utóbbiaknál jól kifejtett rozsdafoltok 9 nap múlva voltak észlelhetők. Ebből látni való, hogy ha valamely vetésnek csak néhány szála meg van támadva rozsdá által, akkor ennek az egész vetésre elterjedése a rozsdának nevezett Uredo-alakok nagymérvű sporatermelő képessége s a sporáknak gyors csirázása folyton meglehetősen gyorsasággal történhetik. E rozsdasporák közönségesen egy-két hó alatt elvesztik csiraképességüket, mi tekintetben lényegesen különböznek az üszög sporáitól, melyek évek múlva is csiraképesek. Ebből következik az is, hogy itt a baja oka nem igen vehető el a maggal, mint ez az üszögnél történik.

E rozsdasporákon kívül az Uredo-alakok másféle sporákat is hoznak létre, u. n. nyugvósporákat (Teleutó-sporák). Ezek hosszukás s nyéllel bíró két rekeszű testecskék, rekeszeik mindenkében fehéres pont látható. E nyugvó sporákat régibb rozsdánál látjuk fellépni s a Puccinia graminis tenyészetének későbbi szakában pedig t. i. nyár végén, vagy ősszel leginkább ilyenek képződnek. A nyugvó sporák még ugyanazon nyáron, melyen létrejöttek, továbbfejlődni nem képesek; hanem a gabna növény szalmáján kitelelvén, csakis következő tavasszal indulnak csirázásnak. Ezen nyugvó sporák halmaza képezi a rozsdás gabnanövényen azon szabad szemmel látható fekete foltokat, melyet némelyek, hibásan nem rozsdának, hanem az üszög egy nemének tartanak. E fekete foltok, mint az eddig mondottakból kivehető, csakis oly gabnanemekben keresendők, melyeket a rozsdá már rébben megtámadott. A nyugvó sporák csirázási természete értelmezi azon körülményt, hogy az általuk képezett fekete foltok szilárdabb összeállásuak, mint a veresek; hogy azok szét nem porlanak, mivel ezen szétporlás, legalább létrejövételük nyarán rájuk nézve minden jelentőség nélküli volna.

(Vége köv.)

EGYVELEG.

* Erdélyrészi m. kir. állatorvosok, azok székhelyei és kerületei: Bójtke Lajos, Nagy-Szeben (Fogarás, Nagy-Küküllő, Szeben); Gracsányi Gyula, Brassó (Brassó, Csik, Háromszék); Reich Albert, Kolozsvár, (Besztercze-Naszód, Kolozs, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos); Sequens Ferencz, Maros-Vásárhely (Kis-Küküllő, Maros-Torda, Udvarhely) és Lucz József, Nagy-Enyed (Alsó-Fehér, Hunyad). —

* Sertés kivitelünk érdekében. A kölni magyar-osztrák consul jelentése szerint, miután Németország az amerikai sertéshús bevitelét megtiltotta, a Rajna vidékén és Westpháliában nagy piac nyílik a magyarországi sertések részére; az ottani alsóbb néposztálynak szalonna szükséglete ugyanis igen nagy és az említett tilalom folytán hiány állván be, azt okvetlenül fedezni kell. Az említett tartományok sertés-tenyésztése kizárólag sovány-hús előállítására irányul, minél fogva a magyarországi zsirfajú sertések igen keresettek. A be-

viteli vám darabonként 4 márkára (2 ft aranyban); az összes költségek darabonként Kölnig vám és szállítással 16 márkára (8 arany forint) rúgnak. —

— Állatkiállítások. A maros-tordamegyei gazdasági egyesület által fehér, erdélyi fajú szarvasmarha állatkiállítás rendeztetik 1883. április hó 28-ik napján, délelőtt 10 órakor Mező-Bánd; május 5-én Görgény-Szent-Imre községekben, mindkét alkalommal felerészben állami adományozásból, más részben az egyesület saját pénztárából száz forint jutalom osztatik ki az arra érdemeseknek találandó állatok tulajdonosai között és pedig:

1. Egy éves tehén és ökör borjakért két-két díj 5 és 3 ft = 16 ft
2. Két " " " " " " " " 8 és 5 " = 25 "
3. Három " " " " " " " " 10 és 6 " = 32 "
4. Legszebb borjas tehénekért két díj 16 és 10 " = 26 "

Összesen 16 díj 100 ftban. — A kitűzött díjakra versenyezhetnek mindazon megyei tulajdonosok, kik 30 holdnál nagyobb földbirtokkal nem bírnak, mely körülményt, valamint azt, hogy a versenyző állat a kiállítónak saját nevelése: hiteles községi bizonyítvánnyal kell igazolniok. Nagyobb birtokosok szintén pályázhatnak az egyleti diszokmányra. A bíráló bizottság a helyszínén mondja ki végérvényes határozatait és osztja ki a kitűzött jutalmakat. — A marostordamegyei gazdasági-egyesület választmánya.

Maros-Vásárhelyt, 1883. április hó 10-én.

Báró Apor Károly,
elnök.

Deák Lajos,
titkár.

— **Ertesítés.** A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhatssuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest april. 14. | Bécs april. 14.

Buza	9.65 — 10.45 ft	8.05 — 11.40 ft
Rozs	7.10 — 7.40 ft	— — 8.30 ft
Árpa, takarmány	7.05 — 7.30 ft	— — — ft
Árpa, szeszfőzésre	7.40 — 8.00 ft	— — 9.65 ft
Árpa, seres	8.10 — 9.30 ft	— — — ft
Zab	6.30 — 6.70 ft	6.75 — 7.35 ft
Törökbuza	6.55 — 6.65 ft	— — — ft

Budapesti marhavásár április 12-én. Őszes felhajtás 2081 db. nagy és — apró marha. Ebből eladott 16 db. bika, 722 db. ökör, 290 db. vágó tehén, 110 db. fejős tehén, 9 db. bival, 799 db. borju, 1135 db. bárány. Árak: bika darabonként 140—180 frt, ökör páronként 220—240 frt, vágó tehén páronként 190—240 frt, fejős tehén darabonként 150—180 frt, bival páronként 160—180 frt, borju darabonként 20—25 frt, bárány páronként 4—4½ frt, juh páronként — — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—53 frt, tehénhús 50—52 frt, borjuhús 50—54 frt, bivalhus 48—49 frt.

Bécsi marhavásár április 10-én. Összes felhajtás 3236 drb és pedig 1803 drb. magyar, 871 drb. lengyel és 562 drb. német fajta, melyből 3085 drb. ökör, 20 drb. tehén, 86 drb. bika és 3 db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 50—62 frt, lengyel 49—57 frt, német 52—61½ frt, tehén 49—52 frt, bika 48—52 frt, bival 44 frt. Lábán darabonként 120—226 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár április 13-án. (Az első magyar sertéshizláló és kölesönelőgező részvénytársaság je-

lentése.) A folytonos nagy felhajtások és csekély kelet következtében az e heti üzlet lanyha volt és az árak csökkenő irányt követtek.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 240—280 klgr. nehéz 61½—62 krajczár, 180—220 kilogramm, nehéz 59—60 kr. Öreg 300 kilogramm tuli nehezék 59—60 kr. Transitóban: szerbiai 54—61 krajczár, romániai 54—58½ krajczár, tuskés 52—53 krajczár tiszta kilogrammonként. — Összes felhajtás: 12,094 darab, összes elhajtás 9172 drb.

Bécsi sertésvásár ápril. 10-én. Összes felhajtás 6181 drb. és pedig 1471 drb. nehéz, 1837 drb. közepéhez és 2873 drb. süldő; melyből 2858 drb. magyar, 2873 drb. orosz-lengyel, 350 drb. szerb és 100 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 55½—56 frt, közepéhez 51—53 frt, süldő 38—45 frt; szalonna és zsír 70—72 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

M I R D E T É S E K.

Nem rozsdásodik. Féltan és Guillaume-féle. At nem hagható.

Aczél-tűskés-kerítés-sodrony

méterenkint 8 krajczárért kapható

KOLLERICH PAL ÉS FIÁJAL

BUDAPESTEN,

IV. Ferencz-József rakpartján

(7.)

(7—15.)

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagyobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek, gyár, **harang- és érez-öntőde**

ERDELYORSZÁGI FŐKÖZLEPE

Kolozsvárt. Bel-Monostorutca 12. szám.

Szerelő-műhely kútrak s vízvezetékek berendezésére.

Tetemesen leszállított gyári árak mellett.

(2.)

(25—16.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús	
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balászfalva	martius	29	650	525	450	—	300	440	—	—	300	40
Bánfi-Hunyad	április	10	725	600	550	—	280	550	—	—	260	40
Besztercze	április	10	700	550	550	—	280	450	500	200	330	36
Brassó	április	13	685	560	435	330	230	480	310	295	260	40
Csik-Szereda	április	11	750	640	525	450	330	550	200	70	200	32
Deés	április	10	760	680	580	—	370	640	600	180	360	40
Déva	április	14	860	740	665	—	350	550	200	90	230	40
Erzsébetváros	április	14	700	550	525	—	325	480	390	160	250	44
Fogaras	április	13	785	—	420	440	240	440	330	100	280	42
Gyula-Fehérvár	április	14	650	550	500	—	300	450	250	120	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	április	13	820	750	575	550	350	550	420	240	160	34
Hátszeg	április	9	670	650	530	310	290	370	140	120	250	42
Kézdi-Vásárhely	április	5	700	580	500	430	250	500	380	100	300	36
Kolozsvár	április	12	726	—	500	—	250	470	340	200	300	46
Maros-Ludas	január	23	710	675	675	420	350	460	—	—	300	40
Maros-Vásárhely*	április	12	800*	670*	750*	630*	540*	630*	360	180	450	44
Medgyes	április	12	650	580	505	—	250	490	235	95	255	40
Nagy-Enyed	április	12	700	620	550	—	300	450	540	150	260	40
Nagy-Szeben	április	13	680	560	480	480	280	480	280	180	300	44-46
Nagy-Várad	április	10	790	640	560	430	280	460	480	260	380	52
Segesvár	április	12	720	550	470	—	310	500	240	140	220	44
Sepsi-Szent-György	április	16	730	680	500	400	220	460	200	90	180	36
Szamosujvár	április	16	650	490	540	—	210	470	250	80	250	40
Szász-Régen	április	12	585	435	525	—	300	475	370	170	260	40
Szász-Sebes	április	12	775	650	550	—	325	450	200	160	240	44
Szászváros	április	14	750	610	550	—	290	430	200	30	210	40
Székely-Udvarhely	április	10	700	600	450	—	300	515	280	40	250	40
Szilágy-Somlyó	április	13	650	570	535	440	245	440	300	200	300	40
Teke	április	9	600	500	450	—	250	465	200	40	300	40
Torda	április	14	700	550	525	350	275	460	100	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		1		1-3		1-6		1-12		1-18		1-26		1-30		1-36		1-40		1-52	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
3/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	76	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la. unk. t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.